

27.01.2020

Asia/4

§ 46

V 12.2.2020, Kokoomuksen valtuustoryhmän ryhmäaloite Helsingin julkisen perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta

HEL 2019-010085 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Daniel Sazonovin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Kokoomuksen valtuustoryhmän ryhmäaloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo ryhmäaloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Kokoomuksen valtuustoryhmä esittää ryhmäaloitteessaan Helsingin julkisen perusterveydenhuollon saatavuuden parantamista kilpailuttamalla aluksi 1-3 terveysaseman palvelutuotanto hoidon saatavuuden ja laadun sekä uusien toimintamallien ja tehokkuusseurannan kehittämiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että ryhmäaloitteessa ehdotettuihin toimenpiteisiin on ryhdytty. Kaupunkistrategian 2017-2021 linjauksiin kuuluu perustason palvelujen parantaminen.

Sosiaali- ja terveystoimialalla valmistellaan maaliskuuhun 2020 mennessä toimintamalleihin liittyvä toimenpidekokonaisuus, jolla varmistetaan sujuva hoitoon pääsy terveysasemilla. Toimialan sitovana tavoitteena on, että vuoden 2020 lopussa hoitopääsyajan mittari T3 on alle 20 vuorokautta kaikilla terveysasemilla. Lisäksi sosiaali- ja terveyslautakunnalle valmistellaan esitys 1-2 terveysaseman palvelujen ulkoistamisen kokeilusta ja selvitetään 1-2 terveysaseman muuttamista taseyksiköksi.

Palvelujen saatavuutta ja parantamista on jo vahvistettu muun muassa kehittämällä terveysasemien johtamista, tehostamalla lääkärin rekrytointia, kokeilemalla palveluseteliä tuottamistapana sekä lisäämällä sähköisiä palveluja. Terveystoimialan tehtävät on huomioitu myös vuonna 2020 koskevassa palkkakehityssuunnitelmassa.

Asiasta on saatu sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto. Vastaus on lautakunnan lausunnon ja lautakunnan päättämän vuoden 2020 käyttösunnitelman kirjausten mukainen.

Hallintosäännön 30 luvun 12 §:n mukaan valtuustoryhmä voi tehdä ryhmäaloitteen. Ryhmäaloite on aloite, jonka on allekirjoittanut enemmän kuin puolet valtuustoryhmän jäsenistä ja joka otsikoidaan ryhmäaloitteeksi. Ryhmäaloitteen jättää puheenjohtajalle valtuustoryhmän puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Valtuustoryhmä voi tehdä neljä ryhmäaloitetta valtuustokauden aikana. Kaupunginhallituksen on esitettävä ryhmäaloite valtuuston käsiteltäväksi siten kuin hallintosäännön 30 luvun 11 §:ssä määrätään sellaisen aloitteen käsittelemisestä, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Kokoomuksen valtuustoryhmän ryhmäaloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 03.12.2019 § 289

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

27.01.2020

Asia/4

HEL 2019-010085 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon kokoomuksen valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta Helsingin julkisen perusterveydenhuollon saatavuuden parantamiseksi:

”Terveysasemien tehtävänä on huolehtia terveydenhuoltolain (1326/2010) 24 §:n mukaisesta kiireellisestä ja kiireettömästä avosairaanhoidosta ja siihen liittyvästä terveyden edistämisestä samoin kuin aikuisten terveysneuvonnasta, perusterveydenhuollon mielenterveys-työstä ja opiskelijoiden sairaanhoidosta sekä seksuaali- ja lisääntymis-terveyteen liittyvästä neuvonnasta. Lisäksi terveysasemat vastaavat terveyskeskuslääkäreiden hoidossa olevien neuvola-asiakkaiden ja koti- hoidon potilaiden lääkäripalveluista sekä koko kaupunkia koskevasta epidemiologisesta toiminnasta ja omahoitotarvikejakelusta.

Helsingissä on terveysasemia yhteensä 23. Niissä huolehditaan kiireel- lisestä ja kiireettömästä avosairaanhoidosta. Vuonna 2018 terveysa- semien perusterveydenhuollon avohoidon suoritteita oli yhteensä 1 560 598. Luku ei sisällä epidemiologisen toiminnan, kaupungin keski- tetyn ehkäisyneuvonnan eikä keskitetyn rokotusvastaanoton suoritteita. Suoritteita oli noin 1,2 prosenttia edellistä vuotta vähemmän. Lääkärien vastaanottokäyntien osuus kaikista suoritteista oli 30 prosenttia (460 958 käyntiä), jossa vähennystä vuoden 2017 lääkärivastaanottokäyn- teihin verrattuna oli 2,2 prosenttia. Lääkärien muiden asiointien (sisäl- tää sähköisen asioinnin, hoitopuhelut ja kirjeet) osuus kaikista suorit- teista oli 19 prosenttia (298 667 suoritetta), jossa oli kasvua vuoden 2017 lääkärien muu asiointi -suoritteisiin verrattuna 0,9 prosenttia. Lää- kärivajeen vuoksi vastaanottokäynnit ovat laskeneet. Sähköisen asioinnin lisääntyminen selittää muun asioinnin kasvun.

Hoitoonpääsy terveysasemilla

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 51 §:ssä säädetään perusterveyden- huollon hoitoon pääsyn aikarajat. Potilaan tulee saada virka-aikana vä- littömästi yhteys terveyskeskukseen, hoidon tarpeen arvio tulee toteut- taa kolmessa arkipäivässä yhteydenotosta ja tarpeelliseksi todettu hoi- to on järjestettävä kolmessa kuukaudessa. Sosiaali- ja terveysministe- riön ohjeen mukaan välittömän yhteydensaannin voi toteuttaa puheli- men kautta takaisinsoitolla, jonka tulee toteutua saman vuorokauden aikana. Lisäksi kussakin toimipisteessä tulee toteuttaa koko sen aukio- loajan walk-in-mahdollisuus (STM/424/2011, ohje 378530).

Hoidon tarpeen arviointi tehdään terveysasemilla yleensä välittömästi joko puhelimitse tai paikan päällä saman päivän aikana. Toteutunut

hoidon tarpeen arvioinnin odotusaika on alle kolme päivää, mikä täyttää terveydenhuoltolain määrittämän aikarajan. Terveysasemilla on lähtökohtana, että potilaan asia ratkaistaan ensimmäisessä yhteydenotossa. Hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arvioon perustuen 50–55 prosentilla potilaista vastaanottoaika annetaan jo samalle päivälle. Näitä akuuttiaikoja (kiireellisiä) ei ole laskettu mukaan T3-mittaukseen. T3-keskiarvojen kehityksellä ei ole yhteyttä terveysasemien lääkäreiden kiirevastaanottoihin.

Lääkäreiden kiireettömien ajanvarausaikojen odotusaikaa mitataan terveysasemilla laskemalla kolmas vapaana oleva lääkärin kiireetön ajanvarausaika kalenteripäivissä. Terveysaseman T3-luku on näiden aikojen keskiluku eli mediaani. Helsingin terveysasemien hoitopääsyn odotusaika on mediaanien keskiarvo. Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan käyttösuunnitelmassa 2019 on terveysasemia koskevana sitovana tavoitteena terveysasemien T3-keskiarvon (hoitopääsyajan mittari) lasku alle kymmeneen ja yksittäisen aseman kohdalla alle 20:een vuoden 2019 loppuun mennessä.

Terveysasemien keskimääräinen odotusaika lääkärin kiireettömälle vastaanotolle on tänä vuonna tammikuusta syyskuuhun 23 vuorokautta. Kahdeksalla Helsingin terveysasemalla odotusaika oli keskimäärin alle 20 vuorokautta. Vuonna 2018 keskimääräinen odotusaika lääkärin kiireettömälle vastaanotolle oli Helsingin terveysasemilla 16 vuorokautta.

Terveysasemien kiireettömän vastaanottoajan saamisessa lääkärin vastaanotolle on valitettavasti ollut viivettä lääkärivajeen takia. Lääkärin vastaanotolle pääsy on kuitenkin koko ajan toteutunut lain mukaisesti.

Helsingin omat päivystystoiminnot siirtyivät tammikuun alussa 2019 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS). Muutosta on seurattu yhteistyössä HUSin kanssa, eikä päivystysten käyntimäärissä ole HUSilta saatujen tilastojen valossa tapahtunut mitään oleellisia muutoksia. Terveysasemien T3-aikojen kehityksellä ei ole suoraa yhteyttä asiakkaiden hakeutumisella HUSin päivystyksiin.

Palvelujen uudistaminen

Sosiaali- ja terveystoimialan tavoitteena on tarjota kaikille helsinkiläisille asiakaslähtöiset, laadukkaat ja monipuoliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Uusia, fyysisiä palvelukeskuksia ovat Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus (THK), Itäkadun perhekeskus, Vuosaaren terveys- ja hyvinvointikeskus ja perhekeskus, Kallion perhekeskus sekä monipuoliset palvelukeskukset, jatkossa seniorikeskukset. Tällä hetkellä toimivat jo

kaksi terveys- ja hyvinvointikeskusta, kolme perhekeskusta ja kymmenen seniorikeskusta. THK-toimintamalli otetaan käyttöön vuoden loppuun mennessä verkostomaisesti koko kaupungissa

Vuonna 2020 aukeaa Myllypuron terveys- ja hyvinvointikeskus, joka toimii jatkossa laajennetulla aukioloajalla Myllypuron terveysaseman rakennuksessa, satelliittinaan Kontulan terveysaseman rakennus. Kampin terveys- ja hyvinvointikeskuksen hankesuunnitelman sosiaali- ja terveyslautakunta on hyväksynyt kesällä 2019. Tonttiselvitykset ovat myös käynnissä pohjoisen ja lännen terveys- ja hyvinvointi- ja perhekeskuksista. Kontulan seniorikeskus on rakenteilla, ja Vuosaaren ja Koskelan seniorikeskuksien suunnittelu etenee. Pohjois-Haagan seniorikeskuksen suunnittelu on kaavoitusvaiheessa. Seniorikeskuksia sijaitsee tulevaisuudessa myös keskustassa, Kannelmäessä ja mahdollisesti Laajasalossa.

THK-toimintamallin ydin on asiakkaan tarpeeseen vastaaminen. Hoidon ja palvelutarpeen arviossa asiakas ohjautuu tarpeensa mukaiseen palveluun, saa tarvittaessa yhteyshenkilön ja moniammatillisen tiimin tuen. Johtaminen ja tilaratkaisut tukevat yhteistä työtä, yhdessä toimimista asiakkaan parhaaksi, itsensä ja toisten johtamista sekä vahvempaa vastuun ottamista asiakkaasta, palvelujen laadusta ja palvelujen jatkuvasta kehittämisestä. THK-toimintamalli mahdollistaa asioiden ratkaiseminen kokonaisvaltaisesti yli sote-sektorin perinteisten rajojen ja välittömästi ensikontaktissa joko yhteisissä toimitiloissa tai verkostona toimintamallia toteuttaen. Terveysasemat ovat keskeinen osa terveys- ja hyvinvointikeskusta.

Digitaaliset palvelut mahdollistavat ajasta ja paikasta riippumattomien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kasvun ja helsinkiläisten itse- ja omahoidon lisäämisen. Yhä suurempaan osaan terveyspalvelukysynnästä pyritään jatkossa vastaamaan älykkäiden oirearvioiden ja automatiikan keinoin, jotta käytettävissä oleva työvoima saadaan kohdistettua vastaanottotoimintaan.

Kalasadaman terveys- ja hyvinvointikeskusta ja Itäkadun perhekeskusta ei ole toteutettu kaupungin omina investointeina, vaan vuokrahankkeina. Vuosaaren ja Kallion keskuksia on toteutettu muutostöinä sosiaali- ja terveystoimialan käytössä olleisiin tiloihin.

Kalasadaman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiloista voidaan todeta seuraavaa:

Kalasadamassa sosiaali- ja terveystoimialan käytössä on yhteensä 17 100 m². Loput tilat ovat HUSLAB:in käytössä. Kalasadaman tilat palvelevat tulevaisuuden tarpeita ja joustavat toiminnan laajentuessa tai muuttuessa.

Kalasadaman terveys- ja hyvinvointikeskus otettiin käyttöön vuoden 2018 helmikuussa, jolloin irtisanottiin seuraavat tilat (yhteensä 7 000 m²): etelän päihdepoliklinikka (750 m²), Herttoniemen terveysasema (3 000 m²), psykiatrian poliklinikka (1 650 m²), maahanmuutto (800 m²), Vallilan terveysasema, 1. krs (päiväkoti) (800 m²).

Seuraavat tilat vapautuivat ja otettiin sosiaali- ja terveystoimialan muuhun käyttöön (yhteensä 7 250 m²): Vallilan terveysasema (2 750 m²), Kivelän psykiatrian poliklinikka (1 500 m²), Kallion terveysasema (3 000 m²).

Yhteensä tiloja irtisanottiin tai vapautui 14 250 m². Lisäksi vapautui suuri määrä erillisiä huoneita eri toimipisteissä. Kun vapautuneet toimitilat otettiin sosiaali- ja terveystoimialan muuhun käyttöön, voitiin irtisanoa yhtä paljon vuokratiloja, jotka olivat huonokuntoisia tai nykyiseen toimintaan soveltumattomia.

Terveysasemien asiakaskokemus ja -tyytyväisyys

Terveysasemat seuraavat saamaansa asiakaspalautetta kaupungin sähköisen palautejärjestelmän, terveysasemilla sijaitsevien pikapalautelaitteiden sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kahden vuoden välein toteuttaman valtakunnallisen asiakastyytyväisyyskyselyn kautta.

Kaupungin sähköiseen palautejärjestelmään saapui 1.1–30.9.2019 välisenä aikana 1 093 kappaletta terveysasemia koskevia palautteita. Palautteista niin sanottuja kiitospalautteita oli 14 prosenttia, josta valtaosa liittyi hoitohenkilöstön ammattitaitoon ja saatuun hoitoon. Palautteen antaneet asiakkaat kiittivät myös nopeasta ja sujuvasta palvelusta terveysasemilla. Palautteista noin 60 prosenttia oli moitteita, jotka koskivat asiakkaan kohtelua, hoitopäätystä, takaisinsoittoa ja sähköistä asiointia. Neljännes palautteista oli asiakkaiden kehittämideoita ja muita palautteita terveysasemille.

Terveysasemien asiakaskokemusta mitataan NPS (Net Promoter Score) -indeksillä eli suositteluindeksillä. NPS-indeksi on kansainvälisesti käytetty mittari. Mittarin arvoasteikon skaala on -100–100, ja hyvänä tuloksena pidetään yli 50:n NPS-lukemaa. Terveystoimialan yhteensä laskettu NPS-indeksi aikavälillä 1.4–30.9.2019 oli 56 (n=26 198). Aikavälillä 1.4–30.9.2019 tyytyväisten asiakkaiden osuus terveysasemilla oli 85 prosenttia (n=62 311).

THL:n vuoden 2018 asiakastyytyväisyyskyselyssä asiakkaiden kokonaisarvio palvelusta Helsingin terveysasemilla oli 4,5 (n=1 478), kun koko maan keskiarvo oli 4,6. THL:n asiakastyytyväisyyskyselyssä käytetään asteikkoa 1–5 (täysin eri mieltä–täysin samaa mieltä).

Aloitteessa ehdotetaan, että kaupungin tulisi kilpailuttaa yhdestä kolmeen terveysaseman palvelutuotanto hoidon saatavuuden ja laadun kehittämiseksi sekä uusien toimintamallien löytämiseksi. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan, että kaupungin tulee luoda käytäntö, jossa selvitetään vuosittain mahdollisuudet parantaa toiminnan laatua, palvelujen saatavuutta ja kustannustehokkuutta ulkoistuksen kautta jokaisella terveysasemalla, jonka kiireettömän hoidon (T3-lääkäriaika) saatavuus ylittää vuosittain tarkastelussa keskimäärin 21 päivää.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että Helsingin kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle 21.10.2019 päätettäväksi talousarvion vuodelle 2020 ja taloussuunnitelman vuosille 2021–2022. Samassa yhteydessä kirjattiin, että sosiaali- ja terveystoimialalla valmistellaan maaliskuuhun 2020 mennessä toimintamalleihin liittyvä toimenpidekokonaisuus, jolla varmistetaan sujuva hoitopääsy terveysasemilla.

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 23.4.2019 § 78 kokeilla palveluseteliä yhtenä terveysasemien lääkäripalvelujen tuottamistapana korkeintaan vuoden 2020 loppuun saakka. Lääkäripalvelujen tarjoaminen palvelusetelillä on alkanut terveysasemilla lokakuussa 2019. Tavoitteena on, että palveluseteliä myönnettäisiin terveysasemien asiakkaille enimmillään noin 4 000 kappaletta vuonna 2019. Jo ennen palvelusetelin käyttöönottoa kokeiltiin kevästä 2019 alkaen vastaavan palvelun tarjoamista suorahankintana.

Sosiaali- ja terveyslautakunnalle tuodaan joulukuussa 2019 osana vuoden 2020 käyttösuunnitelmaa mahdolliset ehdotukset uusista palvelujen tuottamistavoista.

Palvelujen saatavuus ja sen parantaminen on sosiaali- ja terveystoimialan keskeinen tavoite. Tämän takaamiseksi selvitetään jatkuvasti eri keinoja. Viimeisimpänä on suunniteltu terveysasemat ja sisätautipoliklinikka -palvelun johtamisuudistus, joka mahdollistaa aikaisempaa vahvemman suunnittelu- ja johtamistyön alueellisissa monialaisissa palveluissa. Tämän lisäksi terveysasemien johtamista kehitetään vahvistamalla johdon osaamista ja vakiinnuttamalla Lean-menetelmien käyttö toiminnassa. Lääkärirekrytoinnin tehostamiseksi on käynnissä hanke yhdessä henkilöstöpalvelujen kanssa. Terveyskeskuslääkäreiden palkkaukseen pyritään tekemään tasokorotus, jotta palkkataso olisi lähempänä naapurikuntien vastaavia palkkoja.

Terveysasemien henkilökunnan palkkoja tultaneen korottamaan osana palkkakehitysohjelmaa. Terveysasemat lisäävät sähköisten palvelujen mahdollisuutta kaikissa asiakaskontakteissa: sähköisen yhteydenoton kahdensuuntainen viestintä potilastietojärjestelmässä, chat, chatbot, etälääkäritoiminta, Omaolo-palvelun laajentuminen ja Apotin Maisa-

27.01.2020

portaalin käyttöönotto lokakuussa 2020. Myös edellä mainitut vapauttavat lääkäreiden aikaa potilastapaamisiin. Monialaiseen työhön panostetaan hyödyntämällä eri ammattiryhmien osaaminen järkevällä työnjaolla muun muassa hoitajien reseptikirjoitusoikeuden laajentamisella ja tukipalvelujen kuntoon saattamisella. On tärkeää muistaa, että terveysasemat tarjoavat laajasti muitakin palveluja kuin kiireettömiä lääkäreiden vastaanottopalveluja.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Nopealla hoitoon pääsyllä lääkärin vastaanotolle on myönteinen vaikutus asiakkaiden terveyteen, hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Helsingin Tietokeskus tuottaa vuosittain seurantatietoja helsinkiläisten terveydestä ja hyvinvoinnista ja lisäksi asiaa tutkitaan kansallisin kyselyin ja seurantatiedoin.

Sosiaali- ja terveystoimiala pyrkii olemaan kehityksen kärjessä ja hyödyntää laaja-alaisesti terveys- ja hyvinvointi -indikaattoreita ensimmäisinä organisaatioina Suomessa ja maailmassa. Lisäksi Helsinki kehittää yhteistyössä Kustannus Oy Duodecimin kanssa Terveys- ja hyvinvointiarvio -työkalua. Työkalun avulla kyetään arvioimaan asukkaiden asioita kokonaisuutena, etsimään riskiryhmiä ja tarvittaessa kohdistamaan palveluja erityisessä terveys- ja hyvinvointiriskissä oleviin henkilöihin.”

19.11.2019 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Turpeinen, terveys- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 52481
leena.turpeinen(a)hel.fi

Timo Lukkarinen, terveysasemien johtajalääkäri, puhelin: 310 42611
timo.j.lukkarinen(a)hel.fi